Vol 6 Issue 7 Jan 2017

ISSN No :2231-5063

International Multidisciplinary Research Journal

Golden Research Thoughts

Chief Editor
Dr.Tukaram Narayan Shinde

Publisher
Mrs.Laxmi Ashok Yakkaldevi

Associate Editor
Dr.Rajani Dalvi

Honorary
Mr.Ashok Yakkaldevi

Welcome to GRT

RNI MAHMUL/2011/38595 **ISSN No.2231-5063**

Golden Research Thoughts Journal is a multidisciplinary research journal, published monthly in English, Hindi & Marathi Language. All research papers submitted to the journal will be double - blind peer reviewed referred by members of the editorial board.Readers will include investigator in universities, research institutes government and industry with research interest in the general subjects.

Regional Editor

Dr. T. Manichander

International Advisory Board

Kamani Perera
Regional Center For Strategic Studies, Sri Lanka

Janaki Sinnasamy
Librarian, University of Malaya

Romona Mihaila
Spiru Haret University, Romania

Delia Serbescu
Spiru Haret University, Bucharest, Romania

Anurag Misra
DBS College, Kanpur

Titus PopPhD, Partium Christian University, Oradea,Romania

Mohammad Hailat
Dept. of Mathematical Sciences, University of South Carolina Aiken

Abdullah Sabbagh
Engineering Studies, Sydney

Ecaterina Patrascu
Spiru Haret University, Bucharest

Loredana Bosca
Spiru Haret University, Romania

Fabricio Moraes de Almeida
Federal University of Rondonia, Brazil

George - Calin SERITAN
Faculty of Philosophy and Socio-Political Sciences Al. I. Cuza University, Iasi

Hasan Baktir
English Language and Literature Department, Kayseri

Ghayoor Abbas Chotana
Dept of Chemistry, Lahore University of Management Sciences[PK]

Anna Maria Constantinovici
AL. I. Cuza University, Romania

Ilie Pintea,
Spiru Haret University, Romania

Xiaohua Yang
PhD, USA

......More

Editorial Board

Pratap Vyamktrao Naikwade
ASP College Devrukh,Ratnagiri,MS India

R. R. Patil
Head Geology Department Solapur University,Solapur

Rama Bhosale
Prin. and Jt. Director Higher Education, Panvel

Salve R. N.
Department of Sociology, Shivaji University,Kolhapur

Govind P. Shinde
Bharati Vidyapeeth School of Distance Education Center, Navi Mumbai

Chakane Sanjay Dnyaneshwar
Arts, Science & Commerce College, Indapur, Pune

Awadhesh Kumar Shirotriya
Secretary,Play India Play,Meerut(U.P.)

Iresh Swami
Ex - VC. Solapur University, Solapur

N.S. Dhaygude
Ex. Prin. Dayanand College, Solapur

Narendra Kadu
Jt. Director Higher Education, Pune

K. M. Bhandarkar
Praful Patel College of Education, Gondia

Sonal Singh
Vikram University, Ujjain

G. P. Patankar
S. D. M. Degree College, Honavar, Karnataka

Maj. S. Bakhtiar Choudhary
Director,Hyderabad AP India.

S.Parvathi Devi
Ph.D.-University of Allahabad

Sonal Singh,
Vikram University, Ujjain

Rajendra Shendge
Director, B.C.U.D. Solapur University, Solapur

R. R. Yalikar
Director Managment Institute, Solapur

Umesh Rajderkar
Head Humanities & Social Science YCMOU,Nashik

S. R. Pandya
Head Education Dept. Mumbai University, Mumbai

Alka Darshan Shrivastava
Shaskiya Snatkottar Mahavidyalaya, Dhar

Rahul Shriram Sudke
Devi Ahilya Vishwavidyalaya, Indore

S.KANNAN
Annamalai University,TN

Satish Kumar Kalhotra
Maulana Azad National Urdu University

Address:-Ashok Yakkaldevi 258/34, Raviwar Peth, Solapur - 413 005 Maharashtra, India
Cell : 9595 359 435, Ph No: 02172372010 Email: ayisrj@yahoo.in Website: www.aygrt.isrj.org

GOLDEN RESEARCH THOUGHTS
ISSN: 2231-5063
IMPACT FACTOR : 4.6052(UIF)
VOLUME - 6 | ISSUE - 7 | JANUARY - 2017

इतर मागासवर्गीयांच्या सामाजिक समस्या

प्रा. सुभाष एन. सातव
समाजशास्त्र विभाग, नागनाथ महाविद्यालय, औंढा नागनाथ
जि. हिंगोली (महाराष्ट्र)

प्रस्तावना :– Introduction

भारतीय समाजामध्ये सामाजिक समस्या हया मानव समाजा इतक्याच प्राचीन आहेत. सामाजिक समस्या ही संकल्पना विधीशास्त्र, राज्यशास्त्र, अर्थशास्त्र, वैद्यकशास्त्र आणि समाजकार्यात वापरली जाते. प्रत्येक शास्त्रामध्ये सामाजिक समस्याविषयक दृष्टीकोन वेगळा आहे. समाजशास्त्रामध्ये समाजासंबंधीच्या विविध सामाजिक समस्या प्रचलीत असलेल्या दिसुन येतात. हया सामाजिक समस्यांचा समाजशास्त्रीय दृष्टीकोनातुन (Social Scientific Attltude) अभ्यास करणे आवश्यक आहे. कोणत्याही समाजामध्ये आपल्याला दोन प्रकारचे समाज आढळतात. त्यापैकी संघटीत समाजात समस्या हया कमी प्रमाणात दिसतात तर असंघटीत समाजात समस्या मोठया प्रमाणावर असल्याचे दिसुन येते. सामाजिक समस्या वैयक्तीक स्वरूपाच्या असल्या तरी त्याचा मानवी जीवनावर परिणाम होत असतो.

सामाजिक समस्यांचा संबंध हा व्यक्तीच्या समाजबाहय वर्तनाशी संबंधीत आहे. समाजबाहय वर्तनातून घडणा–या बाबी समाजातील घटकांवर विपरीत परिणाम करित असतात. समाजशास्त्रामध्ये विविध सामाजिक समस्यांच्या कारणांचा शोध होवून त्यावर उपाय सुचविण्याचा प्रयत्न केला जातो. समाजामध्ये लोकसंख्यावाढ, दारिद्रय, गुन्हेगारी, वेश्या व्यवसाय, या बरोबरच विविध जात, धर्माच्या सुध्दा सामाजिक समस्या आहेत. हया सामाजिक समस्यामूळे समाजातील विविध घटकावर त्याचा विपरीत परिणाम होतो.

भारतीय समाज हा विविध स्वरूपाचा आहे. येथे विविध जात, धर्माचे लोक राहतात. जन्माच्या नावावर स्तरिकरण निर्माण झालेले आढळते. जन्मानुसार भारतातील हिंदू समाज हा चार वर्णात विभागला गेला. या चार वर्षाच्या बाहेर एक पाचवा वर्ण होता तो म्हणजे श्शुद्रवर्णश हा होय. पाचव्या वर्णामधील अतिशुद्र समजल्या जाणा–या जातींना मागासवर्गीय ही संज्ञा देण्यात आली.

'Meaning of other Backward classes'
इतर मागासवर्गीयांचा अर्थ
एम.एस. श्रीनिवास :–

"इतर मागासवर्गीय समुदाय म्हणजे एखाद्या वैयक्तिक मागासलेला न मानता तो ज्या समुदायातील आहे. (विशेषतः जातीतील) त्या सामुदायिक समुहातील सर्वच व्यक्तींना मागासवर्गीय समजण्यात यावे."
"शैक्षणिकदृष्टया मागासलेले व आर्थिकदृष्टया कमकुवत असलेल्या समाजातील विविध वर्गास इतर मागासवर्गीय असे संबोधण्यात येते."

उदिश्टये :–

1.इतर मागासवर्गीयांची सामाजिक स्थिती जाणून घेणे.
2.ओबीसीच्या शैक्षणिक समस्या समजून घेणे.
3.इतर मागासवर्गीयांची आर्थिक परिस्थीती जाणून घेणे

संशोधन पध्दती :–

प्रस्तुत संशोधन पत्रिका ही दुयम माहिती स्त्रोतावर आधारित आहे. अभ्यासासाठी विविध संशोधन पध्दतीच्या ग्रंथाचा आधार घेतला जाणार आहे.

इतर मागासवर्गीयांच्या समस्या (Problems of O.B.C.)

1.सामाजिक समस्या (Social Problems) :–

इतर मागासवर्गीय समाजाची प्रमुख समस्या ही सामाजिक स्वरूपाची आहे. इतर मागासवर्गीयांना सामाजिक निकषावरच मागासवर्गीय समजण्यात येते. इतर उच्चवर्णीयांच्या तुलनेत इतर मागासवर्गीयांची राहणीमानाची स्थिती निम्न स्वरूपाची होती. त्यांना जीवननिर्वाहासाठी केवळ शारिरीक श्रमाशिवाय पर्याय नव्हता. इतर मागासवर्गीयांचे जीवन दुःखमय होते. कष्ट केल्याशिवाय भाकरी मिळत नसे. सुतार, लोहार, न्हावी, शिंपी यांनी आपले व्यवसाय सुरक्षित ठेवावे. समाजामध्ये यांना मान सन्मान नव्हता, प्रतिष्ठा नव्हती. वरिष्ठ जातीतील लोकांनी सांगितलेली कामे निमूटपणे करण्याशिवाय पर्याय उपलब्ध नव्हता. त्यांचे जीवन असुरक्षित होते.

2.आर्थिक समस्या (Economic Problems) :-

ओबीसी ग्रामीण भागातील मध्यम, अल्पभूधारक, सिमान्त शेतकरी आहेत. ग्रामीण भागातील शेतीशी संबंधीत कार्य करित असल्यामुळे त्यांचा आर्थिक स्तर हा निष्कृष्ठ होता. त्यांचे उदरनिर्वाहाचे साधन तात्पुरते असल्यामुळे त्यातुन मिळणारी मजूरीसुध्दा मर्यादित होती. इतर मागासवर्गीय लोकांचे जीवन साधे व सरळ होते. मातीच्या घरात राहायचे. या जमातीमध्ये दारिद्रयाचे प्रमाण मोठया प्रमाणात असल्यामुळे मुलभूत गरजांची पूर्तता करणेसुध्दा जिकीरीचे होते. पैशाची बचत करणे हे तर त्यांच्या जीवनाचे दिवास्वप्नच होते. इतर मागासवर्गीयांमध्ये अज्ञान, निरक्षरता असल्यामूळे कुटुंबातील सदस्यांच्या गरजांची पुर्तता करणे, मूलांच्या अडचणी सोडविणे त्यांना शक्य नव्हते. त्यामुळे उपासमारी, कुपोषन अशा सामाजिक समस्या आर्थिक परिस्थितीतुन निर्माण झाल्या.

3.शैक्षणिक समस्या Educational Problem's :–

शैक्षणिक समस्या हा इतर मागासवर्गीयांचा गंभीर प्रश्न आहे. अज्ञान, निरक्षरता, अडाणीपणा हया बाबी हया जातीतील लोकांना जन्मजात प्राप्त झालेल्या असायच्या यातूनच शैक्षणिक समस्या मोठया प्रमाणावर निर्माण झाली. पारंपारीक व्यवसाय करूनच त्यामधील कौशल्य हस्तगत करण्याशिवाय पर्याय नव्हता अशा जाती की, ज्यातील पाच ते पंधरा या वयोगटातील मूलांची शाळेत न जाणा–यांची संख्या सरासरीपेक्षा पंचवीस टक्यांनी जास्त आहे. प्राथमिक शिक्षणच नाही तर उच्च शिक्षणाचा विचारही करणे योग्य नाही. आधुनिक काळात शिक्षणविषयक परिवर्तन होत असल्याचे दिसून येते.

4.पारंपारीक समस्या (धार्मिक समस्या) Tradicnals Problem's:–

इतर मागासवर्गीयामध्ये अमर्याद वर्गीकरण असल्यामुळे धार्मिक दृष्टिकोनसुध्दा विभिन्न स्वरूपाचा होता. उदा. बंजारा या जातीतच गोर बंजारा, कचकीवाले बंजारा, नावी बंजारा इत्यादी विभागल्या गेल्यामुळे धार्मिक तेढ निर्माण झाले. धर्माचे अनौपचारिक निर्बंध सिथील करण्यात येवून धार्मिक विचारात गोंधळ निर्माण झाला. भामटा किंवा घंटीचोर या जातीमध्ये राजपूत भामटा, पाथरूट, कामाटी, टकारी उचले, पोंग दासर इत्यादीत वर्गीकरण होवुन परंपरेत वर्गीकरण करून एकमेकांमध्ये वैरत्व निर्माण झाले. कारण यामध्ये वैवाहिक संबंधाना मान्यता नसल्याचे दिसून येते. त्याच प्रमाणे जाती–जातीत श्रेष्ठ कनिष्ठत्वाची भावना निर्माण झाल्यामुळे संघर्ष निर्माण होत असे. इतर मागासवर्गीयात धार्मिक भावना दिवसेंदिवस गुंतागुंतीच्या स्वरूपात निर्माण झाल्याचे आपणास दिसून येते.

5. कौटुंबिक समस्या (Family Problem's) :–

इतर मागासवर्गीयात कुटुंबाचा प्रश्न दिवसेंदिवस भयानक होत असलेला दिसून येतो. या जातीतील लोकांचा राहणीमानाचा प्रश्न, शिक्षणाचे प्रमाण उपासमार हया बाबी आर्थिक समस्येशी संबंधीत आहेत. आर्थिक विवंचनेतुन विविध प्रश्नांची निर्मीती इतर मागासवर्गीय समाजातील लोकांमध्ये निर्माण झाली आहे. इतर मागासवर्गीयांच्या कुटुंबाचे आकारमान व्यापक असल्यामूळे त्यांच्या गरजांची पुर्तता झालेली दिसत नाही. उत्पादनाचे प्रमाण मर्यादित असल्यामुळे व उत्पादनाची साधने कमी प्रमाणात उपलब्ध असल्यामूळे दारिद्रयाचे प्रमाण मोठया प्रमाणात आहे. इतर मागासवर्गीय जमातीचा प्रमुख हेतु हा कुटुंबातील सदस्यांने कुटुंब प्रमुखाच्या व्यवसायाला हातभार लावणे हाच होता. उदा. लोहाराच्या मुलाने भाता मारण्याचे काम करणे, भात्याच्या भट्टीत कोळसा टाकणे व नंतर विझविणे इत्यादी कामेच करावी लागत असत.

सारांश :–

इतर मागासवर्गीयांच्या समस्यांचा विचार केल्यास या जातीमध्ये मोठया प्रमाणात सामाजिक, आर्थिक व शैक्षणिक मागसलेपणा दिसून येतो. इतर मागासवर्गीयांना मानवी जीवनामध्ये मानसन्मान, प्रतिष्ठा असलेली दिसून येते नाही. पारंपारीक व्यवसायाशिवाय उदरनिर्वाहाचे दूसरे कोणतेही साधन नसल्यामूळे या जातीमध्ये मोठया प्रमाणात दारिद्रय असल्याचे दिसुन येते. त्याच बरोबर उपासमार, कुपोषणाचे प्रमाण जास्त आहे. अज्ञान, निरक्षरतेमुळे इतर मागासवर्गीयांमध्ये मोठया प्रमाणात शैक्षणिक समस्या निर्माण झालेल्या आहेत. जीवनमानाचा दर्जा उंचावण्याची संधी शिक्षणाच्या अभावामुळे निर्माण झाली.

संदर्भसूची :–

1.Ahuja Ram :- Social problem's in India, Rawat Publication, Jaipur 1997
2.आगलावे प्रदिप :– आधुनिक भारतातील सामाजीक समस्या विद्या प्रकाशन नागपुर 1997
3.डॉ. काळदाते सुधा :– भारतातील सामाजिक समस्या, पिंपळापुरे ॲन्ड कंपनी, पब्लिककेशर्स 1988
4.प्रा.डॉ.डी.एस. मनवर :– भारतीय समाज : प्रश्न आणि समस्या, अरूणा प्रकाशन, लातुर 2003
5.प्रा.एस.एन. मंदेवार :– भारतीय समाज : वादातील विषय आणि समस्या, विद्याभारती प्रकाशन, लातुर
6.जयंत घाडगे :– समकालीन भारतातील सामाजीक समस्या, सकाळ प्रिटींग प्रेस, कोल्हापूर 1999
7.इंटरनेट

Publish Research Article
International Level Multidisciplinary Research Journal For All Subjects

Dear Sir/Mam,

We invite unpublished Research Paper,Summary of Research Project,Theses,Books and Book Review for publication,you will be pleased to know that our journals are

Associated and Indexed,India

- International Scientific Journal Consortium
- OPEN J-GATE

Associated and Indexed,USA

- EBSCO
- Index Copernicus
- Publication Index
- Academic Journal Database
- Contemporary Research Index
- Academic Paper Databse
- Digital Journals Database
- Current Index to Scholarly Journals
- Elite Scientific Journal Archive
- Directory Of Academic Resources
- Scholar Journal Index
- Recent Science Index
- Scientific Resources Database
- Directory Of Research Journal Indexing

Golden Research Thoughts
258/34 Raviwar Peth Solapur-413005,Maharashtra
Contact-9595359435
E-Mail-ayisrj@yahoo.in/ayisrj2011@gmail.com
Website : www.aygrt.isrj.org